

ciltlik bir eser olup bu konuda yapılmış ilk düzenli çalışmadır. Fondation Bordin şeref ödülüne lâyık görülen eserin I. cildi (*Notions générales, écriture, grammaire*, Paris 1930) gramerle ilgili olup II. cildi (*Choix de textes, Lexique*, Paris 1932) seçme metinler ve bir lugatçeden oluşmaktadır. 2. *Inventaire des inscriptions de Palmyre* (Beyrut 1930-1949). Toplam on fasikülden meydana gelen bir Tedmür kitâbeleri envanteridir. 3. *Le dialecte arabe de Palmyre* (Beyrut 1934). Tedmür Arap lehçesiyle ilgilidir. 4. *Grammaire du palmyrénien épigraphique* (Kahire 1935). Kitâbelerde kullanılan Tedmür dilinin grameri konusundadır. 5. *Cours de phonétique arabe* (Millon 1941). İkinci baskısı *Phonologie et phonétique arabe* adıyla yapılan eser, Cezaîr Üniversitesi'nde verdiği Arapça'nın fonetiğiyle ilgili dersin notlarından oluşmaktadır. 6. *Les parlers arabes du Hô-rân* (Paris 1946). Havran Arapçası üzerine kaleme alınmış bir çalışmadır. 7. *Principes de Phonologie* (Paris 1948). N. S. Troubetzkoy'un *Grundzüge der Phonologie* adlı eserinin Fransızca tercümesi olup genel fonolojiyle ilgilidir. 8. *Manuel élémentaire d'arabe oriental (parler de Damas* [Paris 1953]). Doğu (Dimaşk) Arapçası üzerine Y. Helbaoui ile birlikte hazırladığı bir el kitabıdır.

Özellikle kitâbeler ve Sâmi dil bilimi üzerine yaptığı çalışmalarla, Académie des Inscriptions et Belles Lettres tarafından Clermont-Ganneau ödülüne lâyık görülen (1953) Cantineau'nun çeşitli dergi ve armağanlarda yayımlanmış elli kadar makale ve tebliği de bulunmaktadır (bk. Fleisch-Starcky, s. 18-20).

BİBLİYOGRAFYA:

J. D. Pearson, *Index Islamicus 1906-1955*, London 1958, s. 9, 57, 293, 460, 700, 705, 722, 723, 725, 726, 820; a.mlf., *Index Islamicus 1956-1960*, London 1962, s. 242; a.mlf. — D. Grimwood — J. D. Hopwood, *Arab Islamic Bibliography*, Sussex 1977, s. 73; A. S. Fulton — M. Lings, *Second Supplementary Catalogue of Arabic Printed Books in the British Museum*, London 1959, s. 234; Seyyed Hossein Nasr, *An Annotated Bibliography of Islamic Science*, Tahran 1358/1978, II, 136; H. Fleisch — J. Starcky, "Jean Cantineau", *ZDMG*, CVIII (1958), s. 14-20; *TA*, IX, 348.

CENGİZ KALLEK

CAPE TOWN

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin yasama başşehri

(bk. GÜNEY AFRIKA CUMHURİYETİ).

CAR

Bir kadın sokak kıyafeti.

Zar şeklinde de telaffuz edilen car kelimesi "örtü" ve "peştemal" anlamlarını taşıyan Arapça izârdan bozularak Türkçeye girmiştir. Bu kıyafete çeşitli bölgelerde çar, çarşaf, çadır, ehram, futa, bürgü, bürük gibi isimler verilmekte ve çok yerde bu isimler birlikte kullanılmaktadır; bunların Arapça'daki genel karşılığı ise mülâedir (örtü).

Kadının baştan ayağa örtünmesinde en kolay kıyafeti teşkil eden car, vücudada göre kesim ve dikimi olmayan, bazı yörelerde sadece köşelerinin sivrililiği yuvarlatılmış, ortalama 185 × 215 cm. boyutlarında dört köşe bir örtüden ibarettir. Bürünmek suretiyle baş dahil topuklara kadar bütün vücudu örter; bu sebeple Türkçe adı bürgü veya bürük-tür. Bürgünün Arapça'ya bürku' / berkü' / bürka' şeklinde geçtiği ileri sürülmekte (SA, I, 301) ve bazı Arapça-Türkçe sözlüklerde bürku'un karşılığı "bürgü" olarak verilmekte ise de (bk. msl. *el-Mevârid*, "bürku" md.) gerek bürku'un yalnız "yüz örtüsü, peçe, maske" anlamlarına gelmesi, gerekse bürgünün Türkler tarafından geç dönemlerde benimsenmiş olmasına karşılık bürku' kelimesinin İbnü'l-A'râbî (ö. 231/845), Sâhib b. Abbâd (ö. 385/995) ve İbn Manzûr (ö. 711/1311) gibi sözlük âlimleri tarafından kullanılması olması (bk. Lane, I, 192-193), bu iddianın sadece kelimeler arasındaki zâhirî benzerliğe dayandığını göstermektedir.

Car yün, ipek, keten ve pamuktan genellikle siyah, beyaz, kahverengi, dumanî renklerde düz, yollu veya siyah-beyaz damalı olarak özel şekilde dokunmuş ince kumaşlardan yapılmakta, ekseriya ipekli kılaptanla işlenmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da cara ehram denilmekte ve bunlar Erzurum çevresi gibi soğuk bölgelerde mor koyun yünü-nün evde dokunmuş tabii kahverengi kumaşından, Urfa çevresi gibi sıcak bölgelerde ise ak koyun yününden dokunmuş çok ince kumaşlardan yapılmaktadır. Car, ya alından itibaren yüzü açık bırakacak şekilde veya alını da kapatıp kumaşın kenarlarını iç yüzden elle burun üzerinde tutmak suretiyle yalnız gözleri açıkta bırakacak şekilde kullanılmakta ve nâdiren uygulanan birinci şekilde yüze

peçe takılmaktadır. Car genellikle çok ince kumaşlardan yapıldığı için bazan yüzü tamamen örtecek şekilde de kullanılabilmektedir. Özellikle Konya bölgesinde alt uçları bele sokulmak, üst uçları başın üzerinden alınıp çene altında birbirine iğnelenmek suretiyle de örtülmektedir.

Çarşafın da kelime anlamı car gibi "örtü" olduğu ve pek çok yerde cara çarşaf denildiği halde gerçekte bu iki elbise türü birbirinden farklıdır. Çarşaf düz bir örtü olmayıp biçilip dikilen bir giyim eşyasıdır ve carın gelişmiş şeklidir (bk. ÇARŞAF). Bu iki elbisenin birbirine olan benzerliği daha çok genel görünüm açısından ve her ikisinde de kullanılan peçe bu benzerliği arttırmıştır. Car ile çarşafın birbirine karıştırılmasındaki diğer bir sebep ise isimler arasındaki benzerliktir. Aslı Arapça olan car, çar şeklinde de söylenmekte ve halk arasında bunun Farsça kökenli çarşafın kısaltılmış şekli olduğu sanılmaktadır (carın dinî hükmü için bk. CİLBÂB).

BİBLİYOGRAFYA:

Lane, *Lexicon*, I, 52-53, 192-193; *Kâmûs-ı Türkî*, s. 464; Mevlüt Sarı, *el-Mevârid: Arapça-Türkçe Lûgat*, "bürku" md.; Pakalın, I, 67-70, 258-259, 327-329; R. Ekrem Koçu, *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*, Ankara 1967, s. 47-48, 50-51, 65-68; *Bölgesel Türk Giysileri*, İstanbul 1972, s. 29, 122; Neriman Görgünay, *Erzurum Merkez İlçesi ile Civar Köylerinde Kadın Giyimi Üzerine Araştırmalar*, Erzurum 1973, s. 42; Pars Tuğlacı, *Osmanlı Döneminde İstanbul Kadınları*, İstanbul 1984; SA, I, 301.

SARGON ERDEM

CÂR

(bk. KOMŞU).

CÂR

(الجار)

Eskiden Medine'nin Kızıldizen kıyısındaki zahire ithal limanı olan ve bugün el-Büreyke adıyla anılan küçük bir yerleşim merkezi.

Yaklaşık olarak Bedir'e 28, Cuhfe'ye 150, Medine'ye 200 km. mesafede yer alır. Asr-ı saâdet'te ve daha sonraki dönemlerde Mısır, Habeşistan, Aden, Çin ve Hindistan'dan gelen ticaret gemilerinin rahatlıkla yanaşıp yüklerini boşalttıkları küçük bir sahil şehri ve önemli bir limandı. Medine'den kalkan bir ker-